

Avrupa Birliği Bakanlığının Avrupa Birliği ve Türkiye'deki Mevcut Durum Perspektifiyle İlgili Olarak Film Mirasının Korunması Hakkındaki Duyurusu

T. C. Avrupa Birliği Bakanlığı ,
Sosyal , Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı,
Ankara, Türkiye

NEDEN KORUMA?

Avrupa Birliği, birlik içerisindeki kültür ve dil çeşitliliğinin mevcut bir değerden çok ulaşılacak bir son olduğunu kabul etmektedir.

Görsel-işitsel eserler – oğunlukla film yapımları bu çeşitliliklerin somut örnekleridir.

Filmlerin ve görsel-işitsel yapımların korunması Avrupa vatandaşlarının kültürel, ekonomik ve uygulamalı ürünlerden keyif almalarını sağlayacaktır.

Kültürel rnler bakımından, koruma;

- Sinema tarafından kaydedilen tarihe erişebilmemizi sağlayacak
- Avrupa'nın geçmişi ve kimliğinin önemli unsurlarını elde tutmamızı sağlayacak
- Avrupa'nın sinematografik geişininin zenginliklerine erişmemizi sağlayacaktır.

Ancak çoğunlukla gelecek nesiller korunmuş eserler vasıtasıyla son 100 yılın sanatsal ifadelerinin en önemli biçimlerinden birine ve Avrupa'nın yaşam, gelenek, tarih ve coğrafyasına dair benzersiz bir kayda erişim hakkına sahip olacak ve böylesi bir kültür mirasının korunması bize yeni kültürel ürünler yaratmakta önemli bir dayanak noktası sağlayacaktır.

Diğer yandan, sinema endüstrisi medya endüstrisinin bir parçası olarak kritik bir role sahiptir.

Avrupa'da, Ismarlama Video (VoD) hizmetlerinin iktisadi büyüklüğünün 2 milyar Avro'ya ulaşması beklenmekte olup, bu pazarın %60'ı en az beş yıllık ve daha eski filmlerden oluşmaktadır.

Home-video pazarı 2009 yılı itibariyle 9,5 milyar Avro'ya ulaşmış ve bu pazarın önemli bir kısmı Avrupalı yapımlara gitmiştir.

Koruma Birleşik Devletler film endüstrisi gibi diğer film endüstrilerine karşı rekabetçi bir avantaj da sağlayacaktır.

Ve uygulanabilir tarafta, koruma öğrencilere ve araştırmacılara eğitim ve araştırmalarında değerli bir varlık sağlayacaktır.

Bu etmenleri akılda tutarak, Avrupa Birliği 2000/C193, 2001/C73, 2003/C295, 2005/865 gibi karar ve tavsiye yayınlayarak ve ayrıca mevcut durum ile çıkarılan raporları izleyerek film mirasının korunmasını amaçlayan eylemlere hız vermektedir.

Avrupa Birliği aynı zamanda i tedbirler alması ve Görsel-işitsel Mirasın korunmasına dair anlaşma gibi uluslararası anlaşmalara taraf olması konusunda MS'yi desteklemektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KONUYA YAKLAşIMI

Birliğin kendisi film mirasıyla ilgili sorunlar için bir i değerlendirme yapmaktadır ve Birliğin sahip olduğu perspektif 8 boyuta dayanmaktadır. Dahası FHI (Film Mirası Kuruluşları)'na bu kuruluşlar film mirasının korunmasındaki en önemli araç olarak kabul edildiklerinden dolayı özel bir rol verilmiştir.

1. Kurumların Görevlendirilmesi

MS yapılan filmlerin toplanması ve korunmasından sorumlu en az bir FHI görevlendirmelidir. 2010 yılı itibariyle tüm üye devletler bu süreci tamamlamıştır.

2. Toplama ve Saklama

Birlik, MS'e yeni eserlerin toplanmasını sağlamak için bir takım zorunlu tedbirler getirmiş olup, MS'in yeni yapımları toplamak için iç mekanizmalar oluşturması beklenmektedir.

FHI'lar işlevlerini düzenli olarak yerine getirmek için gerekli olan kaynaklardan yoksun olabilir, dolayısıyla MS bu kuruluşları Avrupalı eserlerin toplanması ve korunması için desteklemelidir.

FHI'ların saklananları güvende ve emniyette tutmak için tüm gerekli tedbirleri ve teknik çözümleri almak üzere hazır olmaları gerekmektedir.

MS ilk dağıtımda eserlerin FHI'larda toplandığından emin olmak için gerekli tedbirleri almalıdır.

MS Aralık 2012'den geç olmamak kaydıyla mevcut havuzlar oluşturmak için gerekli tedbirleri almalıdır.

Komisyon, MS ve ilgili kuruluşlar havuzların oluşturulması konusunda işbirliği yapmalı ve temel kriterleri belirlemelidir.

3. Veri Tabanlarının Kataloglanması ve Oluşturulması

FHI'lar ellerinde bulunanların görünürlüğünü arttırmak için bilhassa internet üzerinde veri tabanları oluşturmakla yükümlüdürler. Bu aynı zamanda FHI'lar arasındaki işbirliğini güçlendirmeye yardım edebilecek ve eldekilerin üst üste binmesini önleyebilecektir.

Komisyon talimatları doğrultusunda MS'lerin çoğu Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu (FIAF)'ın kataloglama kurallarını izleyeceğini beyan etmiştir.

4. Koruma Altına Alma

Dijital ve analog filmlerin koruma altına alınması farklı bir biçimde ancak aynı çerçevede içerisinde değerlendirilmelidir.

Analog filmler çevreye bağlı olarak 500 hatta 2000 yıla kadar saklanabilmektedir.

Dijital filmler dijital olarak saklanmalıdır. Diğer alternatifler uygulanabilir olmayacaktır.

AB bir saklama ortamı yerine bir sistem olan Uzun – dönemli Dijital Koruma (LTDP)'yi benimsemiştir ve LTDP FHI'lara çoklu kopyalar oluşturma, uzak konuma transfer veya iletme (yansıtma), format değiştirme vb. gibi gerekli olan tüm işlemleri gerçekleştirme olanağı sağlamaktadır.

AB işbirliğini geliştirmek için FHI'lardan ve diğer teknoloji uzmanlarından oluşan bir uzmanlar gurubu meydana getirme fikrine destek vermektedir.

5. Yenileme

Dijital yenileme filmlerin kullanılabilir kopyalarının saklanabilmesi için önemlidir ve bu hususta kullanılan teknolojik yöntemlerle ilgili iyi bir ilerleme kaydedilmiştir.

MS Dijital yenileme ve yeni teknikler alanında araştırma yürütmek üzere desteklenmektedir.

6. Erişilebilirlik

MS FHI'lara fikri mülkiyet hakları ile telif haklarını çiğnemeneden eğitimsel ve mesleki konular gibi ticari olmayan kamu kullanımı amacıyla arşivleri açmak üzere gerekli araçları sağlamalıdır.

Bu amaca ulaşmak için en iyi yol FHI'ların ellerindekilerin başarılı bir biçimde dijitalleştirilmesine dayanmaktadır.

"EUROPEANA" bu amaç için harika bir fırsat oluşturmaktadır ve FHI'lar koleksiyonlarına erişim sağlayabilmektedir.

7. Eğitim ve Medya Okur Yazarlığı

AB hak sahipleri ile anlaşarak koleksiyonların eğitim amaçlı olarak kullanımını sağlamak üzere MS ve FHI'lara destek çıkmaktadır.

Pek çok FHI eğitim sektöründen kuruluşlarla işbirliği yapmakta ve koleksiyonlarında araştırma yapmalarına izin vererek ve miras niteliğindeki filmlerin ücretsiz gösterilmesini sağlayarak destek sağlamaktadır.

8. Mesleki Eğitim

FHI'lar yukarıda belirtilen hedeflere ulaşmak için arşivleme ve koruma altına alma için eğitim almış yüksek nitelikli personele ihtiyaç duymaktadır.

Bu alanda mevcut durum iyi değildir ve Birleşik Devletlerin ardında kalınmıştır.

Birliğin finansman fırsatları ile MS'in iç mekanizması ile tedbirler ivedilikle alınmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı (MEUA) Birliğin 8 boyutlu yaklaşımını ve "Film Mirası Kuruluşları için Dijital Çağın Zorlukları" adı verilen son rapor ile önerilen tedbirleri memnuniyetle karşılamaktadır.

AB MEKANİZMALARI İLE SAĞLANAN FIRSATLAR

FHI'ların karşılaşacağı zorluklara karşı alınan tedbirler Birlik Programları mekanizması ile finanse edilebilmektedir.

Bunlardan biri, kültürel işletmenler ve kuruluşlar arasında sınır ötesi bir işbirliğinin gelişmesiyle Avrupa'nın kültür çeşitliliğini kutlamayı ve paylaştığımız kültürel mirası arttırmayı amaçlayan 2007 Kültür Programıdır.

CIP ve FP7 Programları, teknolojik gelişme ve yeniliği destekleyerek koleksiyonların korunması ve bozulmuş olan materyalin eski haline getirilmesi için daha ileri teknikler keşfetmek gibi bazı fırsatlar önerebilir.

Medya Programının kendisi Medya işlerini doğrudan amaçladığından dolayı hedeflerine ulaşmak için FHI'ların çabalarına katkıda bulunabilir.

TÜRKİYE'DEKİ YASAL ÇERÇEVE VE MEVCUT DURUM

Film materyalinin toplanması, havuzların formüle edilmesi sorumluluğu yasayla verildiği şekilde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aittir.

- Anayasa (Md. 64)
- 5224 sayılı Sinema filmlerinin Değerlendirilmesi, sınıflandırılması ve desteklenmesi hakkındaki Kanun
- 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kurumsal yapısı ve görevleri hakkındaki Kanun
- 5846 sayılı Fikri ve Sanat Eserleri hakkındaki Kanun
- 2004 – 2006 yılları arasındaki ikincil mevzuatlar

Sinema filmlerinin yanı sıra, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na 5224 sayılı kanun gereği "Sinema Filmleri Envanteri" oluşturulması için gerekli görülen ilgili tüm bilgi ve belgelerin ibraz edilmesi zorunludur.

Fikri ve Sanat Eserlerinin Kaydedilmesi ve Tescili hakkındaki mevzuatta (Md.5) zorunlu tescil hükmüne göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aşağıdaki belge ve materyallerin ibraz edilmesi zorunludur:

- Kaydedilmiş ve tescil edilmiş yapımın bir adet dijital kopyası (DVD, VCD, Ses CD'si)
- Sinematografik eserlere ait senaryo, diyalogların metni, orijinal film skor ve şarkı sözleri, posterler ve diğer tanıtım materyalleri

Film yabancı bir dilde yapıldığında, aşağıdaki belge ve materyallerin ibraz edilmesi gerekir (Sinematografik ortak yapımlar ve Türkiye'de konulu film yapma niyetindeki ulusal yapımcılar hakkındaki mevzuat, md.10):

- Türkçe altyazılı filmin bir kopyasıyla birlikte orijinal filmin dijital betacam formatında bir kopyası
- Türkçe altyazılı filmin bir kopyasıyla birlikte orijinal filmin DVD formatında bir kopyası

Uluslararası İşbirliği

Türkiye aşağıdaki kuruluşların ve anlaşmaların tarafı veya imza edenidir:

- Avrupa Kültür Mirası Konvansiyonu, 1954
- Eurimages, 1990
- Avrupa görsel-işitsel Gözlemevi, 1992
- Avrupa Sinematografik Ortak Yapım Konvansiyonu, 1997'de imzalanmış ve 2005'de onaylanmıştır
- Avrupa Görsel-işitsel Mirasın Korunması Konvansiyonu, 2004'de imzalanmıştır

Yukarıda verilen bilgiler ışığında, AB Bakanlığı Türkiye'de yapılanların AB ülkelerinin ortalamasının gerisinde olduğunu kabul etmektedir.

Müzakere aşamasındaki bir ülke olarak Türkiye tavsiyeleri ve kararları dikkate almakla yükümlüdür.

Birliğin gelecekteki bir üyesi olarak Türkiye Avrupa kültür çeşitliliğinin yanı sıra film mirasına da katkıda bulunmaya hazır olmak mecburiyetindedir.

AB Bakanlığı kültürel projelere ayrılmış olan kaynakların talebi karşılamaya yeterli olmadığını kabul etmektedir ancak AB Bakanlığı Birlik Programları çerçevesinde fon almaları için STK'ları projeler sunmaya davet etmektedir. Hali hazırda Türkiye MEDYA programına taraf değildir ancak 2014 yılından sonra bu programa da erişim kazanacak olmamız umut vericidir.

AB Bakanlığı bölüm 10'a ilişkin Edinimli Devir (2007-2013) için Programda öngörülen sorumlulukların bilincindedir.